

ҚАРОРИ
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№72

аз 16 июни соли 2015

шаҳри Душанбе

Дар бораи татбиқи меъёрҳои Кодекси муурофиавии граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон хангоми аз ҷониби судҳо баррасӣ кардани аризаҳо вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда

Бо мақсади қорӣ намудани таҷрибаи яхела ва татбиқи дурусти меъёрҳои Кодекси муурофиавии граждани, ки тартиби вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамударо ба танзим мебароранд, бо дастрасии моддаи 25 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р Қ А Р Д:

1. Дикқати судҳо ба он ҷалб карда шавад, ки ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамудаи судҳои марҳилаҳои якум, кассатсионӣ ва назоратӣ вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида аз ҷониби суде, ки санади судиро баровардааст, аз нав баррасӣ карда мешавад.

Судҳои марҳилаҳои кассатсионӣ ва назоратӣ вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида санадҳои судии баровардашонро аз нав баррасӣ менамоянд, агар бо ин санадҳои судӣ ҳалномаи суди марҳилаи якум тағйир дода ё ҳалномаи нав қабул, инчунин баррасии парванда қатъ карда ё ариза бе баррасӣ монанда шуда бошад.

2. Ҳуқуқи пешниҳоди ариза дар бораи аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамудабо тартиби боби 41 Кодекси муурофиавии граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КМГ) тарафҳо, прокурор, дигар шахсони иштирокчии парванда, инчунин аризадихандагон ва шахсони манфиатдор оид ба парвандаҳои аз муносибатҳои ҳуқуқи омма бармеомада муурофиавии махсус доранд.

Бинобар он ки тибқи талаботи моддаи 46 КМГ ворисии ҳуқуқи муурофиавӣ дар ҳама гуна марҳилаҳои муурофиавии конпазир мебошад, ворисони ҳуқуқи муурофиавии шахсони иштирокчии парвандадар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонун ҳуқуқ доранд дар бораи аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида ариза пешниҳод намоянд.

3. Ариза дар бораи аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида бояд маълумотҳои зеринро дар бар гирад:

- номи суде, ки ба он ариза пешниҳод карда мешавад;
- номи шахсе, ки ба суд муроҷиат намудааст, дигар шахсони иштирокчии парванда;
- ҳолатҳое, ки метавонанд боиси аз нав баррасӣ намудани санадҳои судӣ гарданд;
- далелҳое, ки ин ҳолатро тасдиқ менамоянд ва номгуӣ ҳуҷжатҳои замимагардида.

Ба аризае, ки ба суди марҳилаи кассатсионӣ ё назоратӣ пешниҳод мегардад, инчунин нусхаи тасдиқгардидаи санадҳои судии нисбат ба парванда қабулнамудаи суди дахлдор ҳамроҳ карда мешавад.

4. Дикқати судҳо ба он ҷалб карда шавад, ки ариза дар бораи аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида аз

аризаи даъвогӣ (ариза), ки дар асоси он парвандаи граждани ё оилавӣ оғоз мегардад, хусусияти фарқкунанда дорад.

Судя дар асоси ариза оид ба аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида парвандаи граждани ё оилавӣ оғоз накарда, ҳамон парвандаеро, ки аз рӯи он санади судӣ қабул карда шудааст талаб намуда, ҳамаи маводиба аризаи баррасишаванда вобаста бударо ба ҳамин парвандаякҷоя менамояд.

5. Гузаронидани муҳлати семоҳаи мурочиат ба суд бо ариза дар бораи аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида, ки дар моддаи 383 КМГ пешбинӣ гардидааст, барои баргардонидан ё рад намудани қабули аризаасос шуда наметавонад.

Ин муҳлат бо аризаи шахсони иштирокчии парванда мумкин аст аз ҷониби суд барқарор карда шавад, агар эътироф намояд, ки муҳлат бо сабаби узрнок гузаронидани шудааст.

Бояд дар назар дошт, ки бе сабабҳои узрнок гузаронидани муҳлати мурочиат ба суд барои рад намудани аризаи пешниҳодшуда асос гардида, суд дар таъинот танҳо ин ҳолатҳоро дарч менамояд.

6. Агар ариза бо асоси дар сарҳати 1 қисми 2 моддаи 381 КМГ зикргардида (ҳолатҳои барои парванда ҷиддие, ки барои аризадиҳанда маълум набуданд ва маълум буда наметавонистанд) пешниҳод шуда бошад, муҳлати мурочиат ба суд аз рӯзи дигари рӯзе, ки аризадиҳанда дар бораи мавҷуд будани ин ҳолатҳо огоҳгардидааст ё мебоист огоҳӣ меёфтбаҳисоб гирифта шавад.

Ҳангоме, ки ба сифати ҳолатҳои навошкоргардида нишондоди баръало бардурӯғи шохид, хулосаи баръало бардурӯғи коршиноси судӣ, тарҷумаи баръало бардурӯғи тарҷумон, сохтакории далелҳо, ки боиси баровардани ҳалнома ё таъиноти ғайриқонунӣ ё беасос гардидааст ва мутобиқи ҳукми эътибори қонунӣ пайдокардаи суд муайян карда шудааст, ҷинояти тарафҳо, дигар шахсони иштирокчии парванда ё намояндагони онҳо ё судяҳо, ки ҳангоми баррасӣ ва ҳалли ҳамин парванда содир гардидааст ва мутобиқи ҳукми эътибори қонунӣ пайдокардаи суд муайян карда шудааст, бекор кардани ҳалнома, ҳукм ё таъинот ё қарори дигар мақомоти давлатӣ ё мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, ки боиси баровардани ҳамин ҳалнома ё таъинот гардидааст (сарҳатҳои 2,3 ва 4 қисми 2 моддаи 381 КМГ) нишон дода шуда бошанд, муҳлати мурочиат ба суд бояд аз рӯзи дигари рӯзи эътибори қонунӣ пайдокардани санади судии дахлдор, ки бо он ҳалнома, ҳукм ё таъиноти қаблан баровардашуда тибқи қоидаҳои муқаррарнамудаи қонунгузори мурофиавии ҷиноятӣ, мурофиавии граждани ва мурофиавии ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ бекор карда шудааст ба ҳисоб гирифта шавад.

Дар сурати пешниҳоди ариза дар бораи аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба бекор кардани қарори мақомоти давлатӣ ё мақомоти худидоракунии маҳаллие, ки барои қабул кардани санади судии дар ариза нишондодашуда асос гардидааст, аз ҷониби мақомоти болоӣ ё шахси мансабдор ё мақомоте, ки ин қарорро қабул кардааст (сарҳати 4 қисми 2 моддаи 381 КМГ), муҳлати мурочиат ба суд бояд аз рӯзи дигари рӯзи қабули қарори нав аз ҷониби мақомот ва шахси мансабдор ҳисоб карда шавад, агар бо санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки тартиби қабул ва эътибори қонунӣ пайдо намудани қарорҳои қабулнамудаи мақомот ва шахсони мансабдори мазкурро ба танзим медароранд, тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

7. Баррасии ариза вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда бо дарназардошти муқаррароти боби 41 КМГ аз рӯи қоидаҳои мурофиа дар суди марҳилаи дахлдор ба амал бароварда мешавад.

Тарафҳо, прокурор, дигар шахсони иштирокчии парванда аз вақт ва маҳалли маҷлиси судӣ бо тартибиқоидаҳои боби 10 КМГ огоҳ карда мешаванд. Ҳозир нашудани шахсони номбурда, ки ба таври дахлдор оид ба вақт ва маҳалли маҷлиси судӣ огоҳ кардашудаанд, барои баррасии ариза монеа намегардад (моддаи 385 КМГ).

Азбаски тибқи талаботи моддаи 385 КМГ ариза дар бораи аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъинот вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида дар маҷлиси судӣ баррасӣ карда мешавад, суд баёнотишахсони дар парванда иштирокдоштаро мешунавад, далелҳои оид ба тасдиқи мавҷудияти ҳолатҳои нав ошкоргардида пешниҳодшударо таҳқиқ менамояд, дигар амалҳои

мурофиавии заруриро ичро менамояд, ки онҳо бояд дар протоколи маҷлиси судӣ дарҷ карда шаванд.

8. Бинобар он ки номгӯи асосҳо барои аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида, ки дар қисми 2 моддаи 381 КМГ оварда шудаанд, истисноӣ мебошанд, ба аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда тибқи қоидаҳои боби 41 КМГ бо асосҳои дигар, аз ҷумла, доир ба қадом як талабот ҳалнома қабул нашудааст, ба ин ё он далел баҳо дода нашудааст, масъалаи ба парванда ҳамроҳ шудани ҳамдаъвогарон ё ҳамҷавобгарон ҳал нашуда бошад ва ғайра роҳ дода намешавад.

Ҳолатҳои барои аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда бояд исбот карда шаванд, зеро суде, ки аризаро вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида баррасӣ менамояд, бояд оид ба мавҷудияти асосҳо барои аз нав баррасӣ намудан эътимод дошта бошад.

Ҳолатҳое, ки дар қисми 2 моддаи 381 КМГ нишон дода шудаанд, ҳамон вақтметавонанд барои аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда асос гарданд, агар онҳо барои парванда аҳамияти ҷиддӣ дошта бошанд.

Асоси дар сарҳати 1 қисми 2 моддаи 381 КМГ пешбинигардида, ҳолатҳои воқеии ба парванда дахлдошта мебошанд, ки дар вақти баррасии парванда воқеан мавҷудва ба моҳияти ҳалнома ё таъиноти қабулшуда таъсиркунанд буда, дар бораи онҳо аризадиханда наметавонист ва доништа ҳам наметавонист. Дар ин маврид, бояд ба инбат гирифта шавад, ки далелҳои нави пешниҳодгардида наметавонанд барои аз нав баррасӣ намудани санадҳои судӣ вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида асос гарданд.

9. Судҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки нишондоди баръало бардурӯғи шохид, хулосаи баръало бардурӯғи коршиноси судӣ, тарҷумаи баръало бардурӯғи тарҷумон, сохтакорӣ далелҳо, ки бо ҳукми эътибори қонунӣ пайдокардаи суд муқаррар карда шудааст, барои вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда асос мебошанд, агар онҳо боиси қабули санади судии ғайриқонунӣ ё беасос гардида бошанд (сарҳати 2 қисми 2 моддаи 381 КМГ).

Агар дурустии ҳолатҳои воқеии парванда, ки аз ҷониби суд муқаррар гардидааст, бо якҷанд далелҳо тасдиқ карда шаванд, ҳолати бесифатии ин ва ё он далели бо ҳукми суд тасдиқкардашуда барои аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида асос шуда наметавонад, агар ҳолатҳои ҳуқуқии ба асоси ҳалнома ё таъинот гузошташуда бо дигар далелҳое, ки дахлдорӣ, ҷоизӣ васаҳеҳии онҳо шубҳаро ба миён намеорад, тасдиқ гарданд.

10. Ҷинояти тарафҳо, дигар шахсони иштирокчии парванда, ё намояндагони онҳо, ё судяҳо, ки ҳангоми баррасӣ ва ҳалли ҳамин парванда содир гардидааст ва бо ҳукми эътибори қонунӣ пайдокардаи суд муайян карда шудааст (сарҳати 3 қисми 2 моддаи 381 КМГ), новобаста аз он ки ин ҳолатҳо ба натиҷаи баррасии парванда таъсир расонидаанд, ё небарои аз нав баррасӣ намудани санадҳои судӣ асос мебошанд.

Диққати судҳо ба он ҷалб карда шавад, ки байни ҷинояти содиршуда ва парвандаи мушаххаси дар суд мавриди баррасӣ ва ҳал қарордошта бояд алоқаи бевосита вучуд дошта бошад ва муқаррар намудани он ҳолат ки содиршавии ҷиноят оид ба парвандаи мазкур ба қабули санади судии ғайриқонунӣ оварда расонидааст ё не, зарурат надорад. Яъне ҳуди воқеияти содиршавии ҷиноят аз ҷониби шахсони номбурда ҳангоми баррасӣ ва ҳалли парвандаи мазкур, барои аз нав баррасӣ намудани санадҳои судӣ вобаста ба ҳолатҳои навошкоргардидаасос мебошад.

11. Ҳукми эътибори қонунӣ пайдокардаи суд оид ба парвандаи ҷиноятӣ нисбат ба ҳолатҳои муқарраркардашуда ва баҳодихии ҳуқуқии онҳо ҳатмӣ мебошад (преюдитсия).

Бояд дар назар дошт, ки ҳолатҳои дар бандҳои 9 ва 10 қарори мазкур нишондодашуда на танҳо бо ҳукми суд муқаррар карда мешаванд. Ҳолатҳое, ки бо таъинот ё қарори суд, қарори муфаттиш ё таҳқиқбаранда дар бораи қатъ кардани парвандаи ҷиноятӣ бинобар гузаронидани муҳлати ба ҷавобгариҳои ҷиноятӣ кашидан, татбиқи санади авф, ғавти айбдоршаванда ё нарасидани шахс басинну сола, ки аз он ҷавобгариҳои ҷиноятӣ фаро мерасад муқаррар карда шудааст, инчунин

метавонанд барои аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба ҳолатҳои навошкоргардида асос гарданд, агар суд ин ҳолатҳоро барои парванда ҷиддӣ эътироф намояд.

12. Бекор гардидани ҳалнома, ҳукм ё таъиноти суд, ё қарори дигар мақомоти давлатӣ ё мақомоти худидоракунии маҳаллӣ барои аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда асос мешаванд, агар онҳо ба қабули санади судие, ки аз нав баррасӣ намудани онро аризадиханда хоҳиш намудааст, асос шуда бошанд.

Судҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки бекор кардани қарори дигар мақомоти давлатӣ ё мақомоти худидоракунии маҳаллӣ аз ҷониби ҳуди мақомоте, ки чунин қарорро қабул кардааст, ё он аз ҷониби суд беэътибор дониста шудааст, наметавонад ба сифати ҳолати навошкоргардида баҳо дода шавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки санади меъёрии ҳуқуқии мазкур аз лаҳзаи қабули он беэътибор дониста шуда бошад.

13. Оид ба натиҷаи баррасии ариза дар бораи аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдокарда вобаста ба ҳолатҳои навошкоргардида, суд ё аризаро қонунӣ гардонидани санади судиро бекор мекунад, ё аз нав баррасӣ намудани онро рад менамояд. Нусхаи таъинот дар бораи қонунӣ намудани ариза ба мақомоте, ки иҷрои санади судии бекоршуда ба зиммаи он гузошта шудааст, ирсол карда мешавад.

Аз ҷониби судҳои марҳилаҳои якум, кассатсионӣ ва назоратӣ қонунӣ кардани ариза дар бораи аз нав баррасӣ намудани санади судӣ вобаста ба ҳолатҳои навошкоргардида барои такроран баррасӣ намудани парванда аз ҷониби суди дахлдор тибқи қоидаҳои муқаррарнамудаи КМГ барои суди ҳамин марҳила асос мешавад ва дар ин бора бояд дар таъинот зикр карда шавад (моддаҳои 382, 386 КМГ).

14. Оид ба натиҷаи баррасии аризаҳо дар бораи аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамуда вобаста ба ҳолатҳои навошкоргардида таъинот қабул карда мешавад.

Ба таъинот дар хусуси қонунӣ гардонидани ариза ҷиҳати аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъинот вобаста ба ҳолатҳои навошкоргардида пешниҳоди шикоят манъ аст.

15. Муҳлат, тартиби пешниҳоди шикояти хусусӣ ё эътироз нисбат ба таъиноти суд дар бораи рад кардани аз нав баррасӣ намудани санади судӣ аз ҷониби суди марҳилаи кассатсионӣ бо тартиби муқаррарнамудаи боби 39, тартиби пешниҳоди шикоят ё эътирози назоратӣ бошад тибқи муқаррароти боби 40 КМГ анҷом дода мешавад.

16. Ба Суди Олӣ, судҳои ҳарбӣ, Суди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, судҳои вилоятҳо, шаҳри Душанбе бо мақсади роҳ надодан ба вайрон кардан ё татбиқи нодурусти меъёрҳои ҳуқуқи мурофиавии граждани тавсия дода шавад, ки таҷрибаисудии баррасии аризаҳо вобаста ба ҳолатҳои навошкоргардида аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонунӣ пайдонамударо ҷамъбаст намоянд.

**Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

**Котиби Пленум,
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Ш. Шохӣён

С.А.Ҳакимова